

Dz.U.2009.104.868

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾**

z dnia 16 czerwca 2009 r.

**w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy gospodarowaniu odpadami
komunalnymi²⁾**

(Dz. U. z dnia 1 lipca 2009 r.)

Na podstawie art. 237¹⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.³⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi, w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.⁴⁾).

§ 2. 1. Pracodawca organizuje i przeprowadza odkażanie pojazdów, narzędzi i innych urządzeń, w tym pojemników używanych do odbierania, magazynowania, transportu oraz załadunku i wyładunku odpadów, z użyciem produktów biobójczych, w rozumieniu ustawy z dnia 13 września 2002 r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 252, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056 oraz z 2009 r. Nr 20, poz. 106).

2. Decyzja o częstotliwości odkażania, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia uzasadnione zalecenia producentów produktów biobójczych.

3. Wszystkie prace remontowo-naprawcze pojazdów, narzędzi i innych urządzeń należy poprzedzić czynnością odkażania.

4. W każdym zakładzie pracy należy prowadzić dzienne raporty, w których systematycznie rejestruje się użyte środki biobójcze, zakres przeprowadzenia czynności odkażania oraz datę kolejnego odkażania.

§ 3. 1. Pracodawca ustala w formie wykazu rodzaje prac, które powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby, w celu zapewnienia asekuracji ze względu na możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego.

2. Pracodawca zapoznaje pracowników z wykazem prac, o którym mowa w ust. 1.

§ 4. Pracownicy mający bezpośredni kontakt z odpadami komunalnymi powinni korzystać z oddzielnych pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, takich jak szatnie przepustowe, umywalnie, pomieszczenia z natryskami, ustępy i jadalnie.

§ 5. 1. Remonty lub konserwacje pojazdów, urządzeń i instalacji powinny być przeprowadzane okresowo, zgodnie z zasadami, które zawiera instrukcja eksploatacji opracowana przez ich użytkownika lub dokumentacja techniczno-ruchowa dostarczana przez producenta.

2. Naprawy pojazdów, urządzeń i instalacji powinny być przeprowadzane niezwłocznie po zidentyfikowaniu wystąpienia awarii.

§ 6. W każdym zakładzie pracy należy prowadzić dzienne raporty, w których systematycznie są odnotowywane informacje dotyczące zaistniałych awarii i wszystkich odstępstw od normalnego toku pracy zakładu pracy oraz użytkowanych w nim urządzeń. Raporty te sporządza osoba wyznaczona przez pracodawcę.

Rozdział 2

Środki ochrony indywidualnej

§ 7. Pracodawca zapewnia stosowanie przez pracownika przystępującego do wykonywania prac przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi odpowiednich środków ochrony indywidualnej.

§ 8. Odzież ochronna pracowników wykonujących prace na drogach publicznych oraz w strefach zamkniętych zakładu pracy, gdzie występuje ryzyko najeżdżenia przez pojazdy lub urządzenia samobieżne, powinna być odpowiednio oznakowana elementami odblaskowymi i powinna spełniać wymagania przepisów o systemie oceny zgodności.

§ 9. 1. Ze względu na bezpieczeństwo sanitarne środki ochrony indywidualnej należy przechowywać wyłącznie w miejscu wskazanym przez pracodawcę.

2. Odzieży ochronnej nie używa się poza miejscem wykonywania obowiązków służbowych oraz w miejscach, w których może ona powodować zagrożenie sanitarne, w tym w placówkach ochrony zdrowia, punktach żywienia zbiorowego oraz w punktach przetwórstwa lub obrotu żywnością.

Rozdział 3

Kwalifikacja stref i postępowanie w strefach pożarowych oraz strefach zagrożenia wybuchem

§ 10. W zakładach pracy wyznacza się w pomieszczeniach oraz w przestrzeniach zewnętrznych strefy pożarowe i strefy zagrożenia wybuchem oraz określa się ich kategorie.

§ 11. 1. Do ustalenia kategorii strefy pożarowej oraz strefy zagrożenia wybuchem właściwa jest komisja kwalifikacyjna powoływana przez pracodawcę.

2. W skład komisji kwalifikacyjnej, o której mowa w ust. 1, wchodzi przewodniczący, członkowie - specjaliści do spraw ochrony pożarowej, bezpieczeństwa i higieny pracy, technologii gospodarowania odpadami oraz kierownicy komórek organizacyjnych zakładu pracy.

§ 12. Przystąpienie do kwalifikacji stref w pomieszczeniach oraz przestrzeniach zewnętrznych, zagrożonych pożarem lub wybuchem, poprzedza się ustaleniem:

- 1) szczegółowego składu przetwarzanych odpadów, ze specjalnym uwzględnieniem substancji palnych lub wybuchowych, mogących stworzyć zagrożenie pożarem lub wybuchem w czasie normalnego toku pracy i w czasie stanu awaryjnego;
- 2) średnich ilości substancji mogących stwarzać zagrożenie pożarem lub wybuchem w czasie doby, miesiąca i roku.

§ 13. Kwalifikację stref w pomieszczeniach oraz przestrzeniach zewnętrznych, zagrożonych pożarem lub wybuchem, przeprowadza się zgodnie z przepisami o ochronie przeciwpożarowej oraz przepisami regulującymi minimalne wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa.

§ 14. W razie zakwalifikowania stref w pomieszczeniach lub przestrzeniach zewnętrznych zakładu pracy do jednej z kategorii zgodnie z przepisami, o których mowa w § 13, należy oznaczyć je odpowiednimi znakami bezpieczeństwa.

§ 15. Urządzenia elektryczne w pomieszczeniach oraz przestrzeniach zewnętrznych, zagrożonych pożarem lub wybuchem, powinny być wykonane zgodnie z przepisami w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

§ 16. W pomieszczeniach oraz przestrzeniach zewnętrznych, zagrożonych pożarem lub wybuchem, jest niedopuszczalne palenie tytoniu, używanie otwartego płomienia oraz wykonywanie prac mogących spowodować zapłon mieszaniny wybuchowej.

Rozdział 4

Obsługa pojazdów i urządzeń, transport odpadów

§ 17. 1. Zabrania się dopuszczania do pracy w bezpośrednim kontakcie z odpadami, urządzeniami i instalacjami, które służą do transportu, przeładunku i przetwarzania odpadów komunalnych, pracowników z widocznymi ranami i zmianami skórnymi.

2. W przypadku zranienia się przez pracownika nie należy dopuścić do kontaktu otwartej rany z odpadami komunalnymi, a zranienie jak najszybciej opatrzyć.

§ 18. 1. Przy używaniu pojazdów do transportu odpadów komunalnych wyznaczona przez pracodawcę osoba obsługująca pojazd:

- 1) codziennie przed rozpoczęciem pracy starannie sprawdza stan techniczny pojazdu, ogumienia, mechanizmu i instalacji unoszących oraz wyładowczych;
- 2) prowadzi dokumentację przeprowadzonej kontroli, o której mowa w pkt 1;
- 3) w razie zauważenia uszkodzenia lub nieprawidłowej pracy pojazdu zawiadamia o tym osoby odpowiedzialne za stan techniczny pojazdów.

2. Zabronione jest użycie pojazdu do pracy przed usunięciem uszkodzenia.

§ 19. 1. Podczas jazdy jest zabronione pozostawianie pracowników na stopniach komór ładunkowych pojazdu do wywozu odpadów.

2. Kierujący pojazdem, wykonując manewr cofania, natychmiast zatrzymuje pojazd, jeżeli z pola widzenia straci pracownika, który pomaga mu przy wykonywaniu takiego manewru, a także w sytuacji, gdy w polu widzenia zobaczy osobę postronną.

§ 20. Ręczne ładowanie i rozładowywanie odpadów komunalnych jest dopuszczalne do wysokości 1,5 m od poziomu otaczającego terenu.

§ 21. Niedopuszczalne jest prowadzenie zmechanizowanych prac załadunkowych odpadów z użyciem maszyn i innych urządzeń przy jednoczesnym wykonywaniu prac ręcznych w tym zakresie, w szczególności:

- 1) podawanie odpadów;
- 2) wyładowywanie odpadów za pomocą narzędzi prostych;
- 3) wykonywanie przez pracowników prac związanych z zagęszczaniem ładunku oraz czyszczeniem pojazdu;
- 4) przechodzenie pod zawieszonym lub uniesionym ładunkiem.

§ 22. Pracownicy nie powinni przebywać pod uniesionymi mechanicznie elementami pojazdów, takimi jak wywrotki, odwłoki śmieciarek bezpyłowych, kabiny kierowcy, pokrywy komory ładunkowej pojazdu, bez dodatkowego zabezpieczenia mechanicznego przed ich

opadnięciem.

§ 23. Podczas prac załadunkowych pojazd powinien być ustawiony w sposób zapewniający swobodę pracy i bezpieczeństwo obsługi.

§ 24. Sposób organizacji i wykonywania prac związanych z załadunkiem odpadów komunalnych nie może powodować zagrożenia dla ruchu drogowego.

§ 25. Zabrania się prowadzenia załadunku odpadów komunalnych do pojazdów znajdujących się na drogach publicznych od strony jezdni oraz transportowania odpadów do pojazdu ustawionego po przeciwnej stronie jezdni.

§ 26. Zabrania się zbierania i przeładunku odpadów komunalnych na terenie pochyłym bez zabezpieczenia pojazdu przed stoczeniem za pomocą co najmniej dwóch klinów umieszczonych pod kołami pojazdu.

§ 27. Wszystkie boczne i tylne ścianki skrzyni ładunkowej, kontenera oraz otwory wejściowe i rewizyjne innego rodzaju zabudowy pojazdu muszą być w czasie załadunku i w czasie jazdy zamknięte i zabezpieczone przed otwarciem. Boczne ścianki skrzyni ładunkowej załadowanego pojazdu lub przyczepy powinny być zabezpieczone przy wyładunku tak, aby nie powodowały zagrożenia.

§ 28. Każdy pojazd do transportu odpadów komunalnych powinien być wyposażony w:

- 1) apteczkę pierwszej pomocy;
- 2) pojemniki z solą fizjologiczną lub wodą destylowaną do przemywania oczu;
- 3) pojemnik zapewniający dostęp do czystej wody;
- 4) podręczny sprzęt gaśniczy, w którym ilość środka gaśniczego jest odpowiednia do ilości i rodzaju transportowanych odpadów.

§ 29. Pracodawca wyznacza pracowników prowadzących systematyczną dokumentację w zakresie kontroli, naprawy i wymiany uszkodzonych pojemników transportowych oraz pojemników służących do gromadzenia odpadów znajdujących się na terenie zakładu pracy.

§ 30. 1. Pojazdy transportujące odpady powinny być wyposażone w co najmniej dwa rodzaje urządzeń sygnalizujących zbliżanie się pojazdu do przeszkody podczas cofania, takie jak dźwiękowa i świetlna sygnalizacja cofania.

2. Używanie sygnałów dźwiękowych jest dozwolone w godzinach 6⁰⁰- 22⁰⁰.

§ 31. W pojazdach powinny być stosowane rozwiązania techniczne lub organizacyjne umożliwiające uruchomienie mechanizmu unoszącego pojemniki, komorę ładunkową lub inne elementy wyposażenia technicznego służące do przeładunku odpadów przy jednoczesnym zabezpieczeniu pojazdu przed niepowołanym uruchomieniem lub dostaniem się do kabiny osoby nieupoważnionej. Uruchamianie mechanizmów przeładunkowych może odbywać się wyłącznie pod nadzorem osób upoważnionych.

§ 32. Zabronione jest przebywanie osób postronnych w pojeździe służącym do transportu odpadów komunalnych.

Rozdział 5

Wymagania dotyczące terenu zakładu pracy

§ 33. 1. Miejsca, w których są magazynowane odpady komunalne na terenie zakładu

pracy, powinny być odpowiednio oznakowane.

2. Oznakowanie powinno uwzględniać znaki bezpieczeństwa, znaki ochrony przeciwpożarowej oraz rodzaj magazynowanych odpadów.

§ 34. 1. Wszystkie zasuwy, zawory i przełączniki powinny być oznakowane w taki sposób, aby ich położenie pozwoliło jednoznacznie określić, czy otwierają lub zamykają przepływ mediów.

2. W pomieszczeniach stałej obsługi należy umieścić schematy opisujące działanie każdego zaworu.

§ 35. Teren zakładu pracy powinien być oświetlony i ogrodzony w sposób uniemożliwiający wstęp osobom nieupoważnionym.

§ 36. Pracodawca wyznacza kompetentnego pracownika do kierowania ruchem pojazdów na składowiskach odpadów komunalnych.

§ 37. W zakładach pracy zajmujących się termicznym przekształcaniem odpadów, w których unieszkodliwia się odpady komunalne, mają odpowiednio zastosowanie przepisy w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach i instalacjach energetycznych.

§ 38. 1. Pracodawca oznacza za pomocą właściwych tablic poszczególne obiekty i instalacje znajdujące się na terenie zakładu pracy, zgodnie z instrukcją eksploatacji, dokumentacją techniczno-ruchową lub projektem budowlanym.

2. Informacje znajdujące się na tablicach, o których mowa w ust. 1, muszą zawierać dane dotyczące przeznaczenia danego obiektu oraz instalacji, a także rodzaju przesyłanych przez nie mediów.

§ 39. 1. Pracodawca przygotowuje wyciąg z istotnych dla danego etapu eksploatacji składowiska odpadów postanowień zawartych w instrukcji eksploatacji tego składowiska i udostępnia go do stałego korzystania wszystkim pracownikom biorącym udział w normalnym toku pracy składowiska odpadów, pracach konserwacyjno-remontowych oraz w innych uzasadnionych przypadkach.

2. Instrukcja, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać:

- 1) opis procesu technologicznego;
- 2) wykaz urządzeń zainstalowanych lub wykorzystywanych do prowadzenia procesu technologicznego;
- 3) rodzaj przesyłanych mediów;
- 4) częstotliwość przeprowadzania okresowych przeglądów oraz konserwacji urządzeń;
- 5) występujące zagrożenia;
- 6) zasady postępowania pracownika w sytuacjach awaryjnych.

§ 40. Nie prowadzi się prac wyładunkowych odpadów komunalnych na składowisku w sytuacji, gdy w pobliżu znajdują się osoby niezajmujące się bezpośrednio obsługą pojazdu służącego do transportu odpadów.

§ 41. Niedopuszczalne jest rozładowywanie pojazdów w odległości mniejszej niż 5 m od krawędzi skarpy składowiska.

§ 42. W celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom znajdującym się na terenie składowiska oraz pojazdom kierujący ruchem pojazdów prowadzi ruch jednokierunkowy eliminujący konieczność cofania pojazdami. Odpady powinny być dostarczane do odpowiednich kwater i w pobliże skarp przez samojezdne urządzenia do robót ziemnych lub inne urządzenia techniczne.

Rozdział 6

Monitoring

§ 43. Pracodawca wyznacza osobę odpowiedzialną za stały monitoring na terenie spalarni odpadów komunalnych stężenia takich związków, jak polichlorowane bifenyle (PCB), dioksyny, dibenzofurany, chlorofenole, jedno- i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), metale ciężkie (ołów, kadm, rtęć) oraz gazy drażniące (dinitlenek azotu i dinitlenek siarki).

§ 44. Pracodawca zleca przeprowadzanie okresowych kontroli na terenie zakładu pracy, mających na celu zweryfikowanie obecności, ilości i rodzaju drobnoustrojów, a także stężenia biogazu i metali ciężkich.

Rozdział 7

Przepisy końcowe

§ 45. Traci moc rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 27 czerwca 1960 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w miejskich przedsiębiorstwach (zakładach) oczyszczania (Dz. U. Nr 38, poz. 228).

§ 46. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

- ¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej - środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 216, poz. 1606).
- ²⁾ Niniejsze rozporządzenie zostało notyfikowane Komisji Europejskiej w dniu 22 grudnia 2008 r. pod numerem 2008/0592/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), które wdraża dyrektywę 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998, str. 37, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 20, str. 337, z późn. zm.).
- ³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 56, poz. 458, Nr 58, poz. 485, Nr 98, poz. 817 i Nr 99, poz. 825.
- ⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 88, poz. 587, z 2008 r. Nr 138, poz. 865, Nr 199, poz. 1227 i Nr 223, poz. 1464 oraz z 2009 r. Nr 18, poz. 97 i Nr 79, poz. 666.

